

rantur, magnam et insignem pietatem redolent, quæ non tanta in posterioribus invenitur, nam deinceps Hisp. Reges, acceptis a Sancta Sede tertia redditum ecclesiasticorum parte, (*Tercias reales*) et novalibus ac excussatis, plus ex utilitate propria, quam ex Ecclesiæ devotione agere videbantur. Qua de causa jam has ut obsoletas et nullius hodiecum usus prætermittere licet (1).

—Quæ vero Trid. Syn. disciplina?

R. «Præcipit igitur Sancta Synodus omnibus, cujuscumque gradus et conditionis sint, ad quos decimarum solutio spectat, ut eas, ad quas de jure tenentur, in posterum cathedrali, aut quibuscumque aliis ecclesiis, vel personis, quibus legitime debentur, integre persolvant.» (Sess. XXV, cap. supra citato.) Mt.

—«Qui vero eas substrahunt aut impediunt?»

R. «Excommunicentur, nec ab hoc crimine, nisi plena restitutione secuta, absolvantur. Hortatur dehinc omnes et singulos pro christiana charitate, debitoque erga pastores suos munere, ut de bonis sibi a Deo collatis, Episcopis et parochis, qui tenuioribus præsunt ecclesiis, large subvenire ad Dei laudem, atque ad pastorum suorum, qui pro eis invigilant, dignitatem tuendam, non graventur.» (Ib.) Mt.

—Solvuntur hodiecum decimæ apud nos?

R. N. Evidem tempore révolutionis abolitæ fuerunt decimæ, anno 1840, legibus inconsulto Rom. Pont. latis, quæ quidem vim in conscientia pro catholicis habere non poterant, unde nec citantur. Postea vero, ex Concord. novissima, alia *illarum vice* (Nb.) ad cleri sustentationem subrogata forma est.

—Possunt ergo hodiecum dici abolitæ decimales præstations in Hispania?

R. N. Sed tantum suspensæ pro illis regionibus ubi subrogata est alia sustentationis forma; ideoque in Cantabricis tribus provinciis solvuntur, et si deficeret hodierna sustentationis forma præstatio decimalis statim revivisceret, prouti obligatoria in conscientia cunctis catholicis.

(1) Tit. 6 y 7, libro 1.^o de la Nov. Rec.

LECTIO LXXIII.

DE PRÆDIIS ALIISQUE ECCLESIAE BONIS.

—Ecclesia potest prædia bonaque cuiuslibet generis *jure proprio* acquirere?

R. Af. Et quidem jure divino naturali et possitivo, Probatur ex jure naturali. Omnis societas licita et honesta habet jus ad sustentationem suam, sicuti jure naturali habent idem jus homines ex quibus haec coalescunt. Nulla autem societas humana sine temporalibus existere potest: Ecclesiam autem esse societatem licitam et honestam in dubium revocari nequit.

Probatur ex jure divino. Si primordia Ecclesiæ spectanda sunt, sicut aliqui primordialistæ volunt, haec primis et apostolicis temporibus bona habuit, et e contra christiani non habebant: «Quotquot possessores agrorum aut domorum erant, vendentes afferebant pretia eorum quæ vendebant et ponebant ante pedes Apostolorum.» (*Actuum* 4.^o, v. 34.) Ergo etc.

—Indiget vero Ecclesia omnino temporalibus?

R. Af. Aliquis in genere, aliis vero in specie determinata: nam vinum, oleum, panis, aqua et alia ad sacramenta, necessaria omnino et absolute sunt: sacramenta vero etiam sunt absolute Ecclesiæ necessaria. Status autem et gubernia ad jus non ad injuriam statuta sunt: si ergo denegent Ecclesiæ jus ad temporalia, injuriam ipsi faciunt: jus autem status civilis ad omnia temporalia in absoluto tyrannidem sapit, et a catholicis sustineri non debet.

—Ecclesia Hispana ante Constantimum bona acquisivit?

R. Af. Et quidem movilia et immovilia. De movilibus patet ex his quæ supra de oblationibus ex Concilio Illiberitano dicta sunt. De immovilibus patet quoque ex eodem; Ecclesia enim habebat templa et cœmeteria, ut infra dice-

mus. Concilium vero apud Illiberim, annum versus 300, habitum fuit ante Constantini pacem.

— Quid Hispanienses canones de prædiorum acquisitione?

R. Lubet hac de re, citare canonem 4, Concilii Toletani II, qui quidem sic ait: «Si quis sane clericorum agellos vel vineolas *in terris ecclesiæ* (Nb.) sibi fecisse probatur sustentandæ vitæ causa, usque ad diem obitus sui possideat: verum post suum de hac luce discessum, juxta priorum canonum constitutiones, *jus suum Ecclesiæ Sanctæ restituat*, nec testamentario aut successorio jure cuiquam hæredum, prohæredumve relinquat, nisi forsitan cui Episcopus pro servitiis ac præstatione Ecclesiæ largiri voluerit.» (1)

— Licebat ergo clericis et etiam Episcopis testamentatio?

R. Af. Ut patet ex facto Nundinarii, Episcopi Barchinonensis, qui quidem Irineum presbyterum, «derelinquens ei quod potuit habere paupertas supremæ voluntatis arbitrio (2) in locum suum ut substitueretur optavit (3).

Patet etiam ex Concilio Tarragonensi I per idem tempus habitu: «Sicubi defunctus fuerit Episcopus intestatus, post depositionem ejus a presbyteris et diaconibus de rebus ipsius breve fideliter conscribatur etc.» Ergo licebat illis testamentum condere.

Patet idem ex canone III Valentini Concilii eadem versus tempora celebratum. «Parentibus et propinquis decadentis Episcopi, si intestatus obierit, denuncietur ut sine Metropolitani vel comprovincialium sacerdotum conscientia nihil de rebus defuncti occupare pertentent.» Volebant enim ut prius distinguerentur quænam Ecclesiæ, quænam Episcopi et parentum essent, ut deinde subjungit (4).

(1) Latus fuit hic canon tempore Amalarici, Arriani Regis, anno Christi 527.

(2) Id est ex testamento; nam hoc definitur ultima seu *suprema* solemnisque voluntatis obtestatio de his quæ post mortem erga aliquibus bona fieri debent.

(3) Epistola Hilarii Papæ ad Ascanium Tarragonensem.

(4) De successione intestata clericorum vide legem 4, tit. XXI, Partida 1.^a

— Quæ alia ad comparandos reditus habebat Hispana Ecclesia?

R. Servorum suorum opera, nam cum Hispani, etiam Arrianæ dominationes tempore, legibus Romanis uterentur, servos proprios Ecclesiæ habebant, ut patet ex canone II, Tolet. III de immunitate Ecclesiæ, jam supra laudato, qui his verbis incipit: «Quoniam cognovimus per multas civitates ecclesiarum servos et Episcoporum, vel omnium clericorum a ju dicibus vel auctoribus publicis diversis angariis fatigari etc.» (1)

— Poterat Episcopus hos servos indiscriminatim manumittere?

R. N. Sed tantum licebat illi duos alios servos proprios ecclesiæ donare, et facta permutatione, manumittere servum illum poterat (2)

— Quænam hodie facultas Hisp. Ecclesiæ ex noviss. Concordia competit?

R. «Ecclesia insuper jus habebit novas legitimo quolibet titulo acquirendi possessiones, ejusque proprietas in omnibus quæ nunc possidet, vel in posterum acquiret, inviolabilis solemniter erit. Proinde quoad antiquas novasque ecclesiasticas fundationes nulla vel suppressio vel unio fieri poterit absque interventu auctoritatis Apostolicæ Sedis, salvis facultatibus a Sacro Tridentino Concilio Episcopis tributis. (Art. 41.)

— Quid in posteriori et appendicia conventione?

R. «Agnoscitur liberum et plenum jus Ecclesiæ ad acquirendum, retinendum, usufruendum pleno proprietatis titulo sine limitatione restriccione ulla.» (Art. 3.^o)

Horum vero reditus et aliorum acquirendorum in dotatione Ecclesiæ ulterius non computabuntur. (3)

(1) In postremis Toletani IV canonibus pluræ de libertis Ecclesiæ reperies, quæ citare hic supervacaneam foret

(2) Tolet. IV, canon 68.

(3) Ley de 4 de Abril de 1860.

«Primeramente el gobierno de S. M. reconoce de nuevo formalmente el libre y pleno derecho de la Iglesia para adquirir, retener y usufructuar en propiedad y sin limitacion ni reserva toda especie de bienes y valores, quedando en consecuencia derogada por este

LECTIO LXXIV.

DE RECTA BONORUM ECCLESIASTICORUM ADMINISTRATIONE ET
DISPENSATIONE.

—Cui competit dominium bonorum ecclesiasticorum?

R. Variæ sunt hac de re sententiæ, nam: 1.^o dicuntur esse Ecclesiæ universalis; 2.^o Romani Pontificis; 3.^o Cleri; 4.^o Ecclesiarum particularium quibus donatæ fuerunt, vel a quibus sunt acquisita; 5.^o pauperum.

Error qui tribuit dominium illorum bonorum Statui ci-vili, administrationemque guberniis illius, inter opiniones quæ a doctoribus circumferuntur enumerari nequit.

—Quid ergo de his opinionibus?

R. Eas singillatim expendere absonum ab instituto nostro foret; cum hæc theoremeta potius institutionum canonicarum propria sint. Probabilior videtur sententia mixta, quæ ecclesias particulares tamquam minores sub curatela considerans (nam de facto ecclesiæ habent privile-gia minorum ad restitutionem in integrum et alia, cum sint personæ juridicæ morales) tribuit:

1.^o Dominium eisdem ecclesiis cuius nomine geruntur.

2.^o Administrationem clero illius ecclesiæ, sub Episco-pi directione et inspectione, qui est administrator præcipuus et cœconomus.

3.^o Curatela et dominium eminens Romano Pon-tifici.

4.^o Inversionem fructuum et redditum in obsequium

convenio cualquiera disposicion que le sea contraria, y señalada-mente, y en cuanto se le oponga, la ley de 1.^o de Mayo de 1855.

Los bienes que en virtud de este derecho adquiera y posea en adelante la Iglesia no se computarán en la dotacion que le está asignada por el Concordato.

Art. 4.^o En virtud del mismo derecho, el gobierno de S. M reconoce á la Iglesia como propietaria absoluta de todos y cada uno de los bienes que le fueron devueltos por el Concordato.

cultus divini, cleri illius ecclesiæ, pauperumque in genere, sed in specie et potiori jure eorum qui intra terminos pa-rochiæ degunt.

Hac thesi salvantur plura incommoda, servatur omni-bus debitus honos, justæ omnes opiniones in aliquo sensu acceptantur et explicatur interventio Romani Pontificis in alienationibus bonorum ecclesiasticorum; nam bona pu-illi sine curatoris, et etiam judicis interventu, ab admini-stratoribus alienari non possunt. Consonat etiam verbis noviss. Concord. infra citandæ.

—Quomodo probatur dominium bonorum ecclesiastico-rum esse ecclesiarum particularium et non Ecclesiæ Catho-licæ vel universalis?

R. Quia in donationibus expectanda est mens donan-tis; in omnibus autem donationibus præfertur bona illa dari Deo, et ecclesiæ vel monasterio N. vel N., puta Sanctæ Mariæ apud Toletum, Salvatoris apud Cæsaraugustam, vel monasterio Sancti Emilianii etc., etc. (1) Cum ergo acceptatio facta fuerit juxta mentem donantis, dominium illius erit, cuius juxta donantis mentem esse debet, id est eccl-eesiæ particularis cui donatio facta fuit.

Idem dicendum in casibus in quibus acquisitio seu exemptio ab Ecclesiæ clero facta sit nomine Ecclesiæ ipsius.

—Quare hæc bona in Hispania dicuntur, etiam officiali-ter, *bona cleri* (*bienes del clero*)?

R. Ex ignorantia in aliquibus, ex mala fide in aliis. Bene quidem sciebant quam plures eorum qui bona Eccle-siæ publice sub hasta vendiderunt, clerum non habere nisi administrationem illorum: a sæculo vero XVIII loquela illa inducta est in odium cleri, et ut divitiæ illius exagita-rentur.

Hodie vero quæ supersunt ecclesiastica prædia et immo-

(1) Cum plus quam mille donationes ecclesiis Hispаниis factas inspicerim, numquam vidi aliquam in qua fiat donatio Ecclesiæ Catholicæ. Factas autem Rom. Pontifici vix inveni tres aut qua-tuor, inter quas eminent factæ in Concilio Jaccensi, anno 1060. «Ego vero Sanctius præfati Regis filius, divino incensus amore concedo Deo et Beato Clavigero (S. Petro) domum quam habeo in Jacca (Jaca) cum omnibus quæ illi pertinent.»

vilia bona in publicis hypotecariis tabulis (*registro de la propiedad*) sub privatarum ecclesiarum nomine, cuius dominii sunt, inscribuntur, et ita jussum est.

—Quænam ergo ad rectam bonorum ecclesiasticorum administrationem expendenda sunt?

R. 1.^o Præter generales regulas ad bonam quamlibet administrationem, vitamdamque incuriam, expilations et etiam spoliationem seu alienationem, dantur etiam aliquæ prudentes regulæ, nempe: 1.^o ut locationes non fiant *ad firmam*, seu ad longissimos annos; 2.^o ut visitentur ab Episcopis; 3.^o ut distribuantur juxta fundatorum seu donantium mentem; 4.^o ut numquam pauperes obliviscantur, pauper enim inter catholices ipsum Deum repræsentat, et ita Ecclesia ipsa exemplariter *quæ sunt Dei Deo reddit* (1).

—Quid de perniciosis locationibus Sancta Synodus?

R. «Magnam ecclesiis perniciem afferre solet, cum earum bona, repræsentata pecunia, in successorum præjudicium aliis locantur. Omnes igitur hæ locationes, si anticipatis solutionibus fient, nullatenus in præjudicium successorum validæ intelligantur: quocumque indulto aut privilegio non obstante: nec hujusmodi locationes in Romana Curia, vel extra eam confirmantur.» (Sess. XXV, cap. 11 de Ref.)

—Quid amplius ad vitanda tunc temporis et ulteriora gravamina?

R. «Non liceat etiam, jurisdictiones ecclesiasticas, seu facultates nominandi aut deputandi vicarios in spiritualibus, locare, nec conductoribus per se aut alios eas exercere: aliterque concessiones, etiam a Sede Apostolica factæ, subrepticiæ censeantur. Locationes vero rerum ecclesiasticarum, etiam auctoritate Apostolica confirmatas, (Nb.) Sancta Synodus irritas decernit, quas a triginta annis citra, ad longum tempus, seu, ut in nonnullis partibus, ad viginti novem, seu bis, viginti novem annos, vocant factas, Synodus Provincialis, vel deputandi ab ea, in damnum Eccle-

(1) De redditibus ecclesiæ eorumque administratione vide Francisci Sarmiento Auditoris in *Sacra Rota*, opus de *Ecclesiæ redditibus*, in vol. 1.^o *Select. interpretationum*. Burgis ap. Juntas 1573. 2 vol. in folio.

siæ, et contra canonicas sanctiones contractas fuisse judicabunt.» (Ib.)

—Debet Episcopus per semetipsum Ecclesiæ bona administrare?

R. N. 1.^o Nam et Apostoli ipsi dixerunt non esse iustum eos derelinquere verbum Dei et ministrare mensis; 2.^o ut vitetur vel levis circa eos suspicio; 3.^o quia visitare debent et computos approbare, unde, si administrarent per se ipsos sua quoque facta visitarent; qua de causa etiam nec proprios consanguineos administratores designare opportet quandoque.

—Debet designari laici ad bonorum ecclesiasticorum administrationem?

R. Antiquis canonibus hoc tam ex disciplina generali quam ex privata nostra vetitum erat: «Eos quos *œconomos* græci appellant, id est qui vice Episcoporum res ecclesiasticas tractant, sicut S. Syn. Calchedonensis (can. 26) instituit, omnes Episcopos *de proprio clero* ad regendas ecclesiæ habere oportet: qui autem deinceps contempserit obnoxius ejusdem magni Concilii erit.» (Tolet. IV, canon 48.) (1)

—Licebat Episcopis libere de rebus et Ecclesiæ bonis disponere?

R. N. Et patet ex canon 8, Tarragon. 1, ubi cum de annua visitatione ab Episcopo peragenda loquitur, subjungit. «Et si qua forte Basilica (2) reperta fuerit destituta, ordinatione ipsius reparetur. Quia tertia pars ex omnibus, per antiquam traditionem ut accipiatur ab Episcopo novimus statutum.» Ergo tantum dabatur illi tertia pars.

—Quænam erat hæc tripartita divisio?

R. Patet ex canone 7, Brachar. I. «Item placuit ut de rebus ecclesiasticis *tres æqua fiant portiones*, id est Episcopi una, alia clericorum, tertia in recuperatione (id est repa-

(1) Non hic vox *Basilica* in nobiliori sensu usurpatum, sed tantum late pro ecclesia Paganas quoque basilicas, veluti trophea, catholicæ vindicavit ecclesia cultui suo, quæ in præcipuis Hispaniæ urbibus quoque erant.

(2) In Concilio Hispal. II acriter corripiuntur Episcopi, qui laicis ad bonorum Ecclesiæ administrationem utuntur. (Can. 91.)

ratione) vel in luminariis ecclesiae, de qua parte sive archipresbyter, sive archidiaconus illam administrans Episcopo faciat rationem. «Declaratur amplius hæc praxis seu disciplina ex alio ejusdem Concilii loco.» «Nullus Episcopus cum per dioceses ambulat præter honorem cathedralæ suæ (1) duos solidos, aliquid aliud per ecclesiæ tollat: neque tertiam partem ex quacumque oblatione populi in ecclesiæ parochialibus requirat, sed illa tertia pars pro luminariis ecclesiæ vel recuperatione servetur, ut *singulis annis* Episcopo inde ratio fiat. Nam si tertiam partem Episcopus tollat lumen et sacra abstulit ecclesiæ.» (2)

—Hæc tripartitionis disciplina generalis erat in Ecclesia?

R. N. Nam ex disciplina generali quatuor fiebant partes; nempe pro Episcopo, clero, fabrica ecclesiæ et pauperibus.

—Nihil vero ecclesia nostra ad pauperum solarium afferebat?

R. E contra plus dabat, nam et Episcopus, et clerus, et fabrica dabant quæ supererant, juxta illud-quod superest date eleemosynam. (Luc. II, v. 41.)

—Quid hodie de hac disciplina superest?

R. Fere nihil, nam desuetis fere oblationibus, introducatisque beneficiis et præbendis; clerus et ecclesia redditibus e bonis propriis vivunt, vel e pecuniis taxatis, quæ ab æario publico utrisque solvuntur, prout in Hispania contingit.

—Quid denique de his noviss. Concordia?

R. «Postquam stipulata fuit devolutio bonorum Ecclesiæ, quæ hactenus vendita non fuerant, subjunxit.» Omnia memorata bona proprietatis jure ad Ecclesiam pertinere, ejusque nomine per clerum usufruenda et administranda fore declaratur.» (Art. 40.)

(1) Hoc subsidium visitationi tempore solutum dicebatur *catharticum*.

(2) Hic canon 2, Brachar. II, citatur etiam a Gratiano 10, q. 3 *Placuit nullus*. Consonat etiam huic canon 32, Tolet. IV, infra citandi.

LECTIO LXXV.

DE BONORUM ECCLESIASTICORUM ALLIENATIONE.

—Quid est *amortizatio*?

R. Hæc vox barbara e gallico fonte manat, a verbo *amortir*, quo significatur bona Ecclesiæ extra humanum commercium posita esse tamquam mortua, nam, juxta eos qui oœnomi, periti dicuntur-motus est vita.

Attamen non omnia quæ extra commercium sunt mortua sunt, nec vita in motu consistit. Mortua potius dici debent ea bona quæ inutilia et improductiva sunt; bona autem Ecclesiæ et utilia, et productiva sunt plus quam alia ab aliquibus laicis habita.

Si autem reditus pariunt et producunt Ecclesiæ bona, quare dicuntur mortua?

—Quodnam est fundamentum inenalliationis bonorum ecclesiasticorum?

R. Deus ipse israelitis ita præcepit «Omne quod Domino consecratur sive homo fuerit, sive animal, sive ager *non vendetur nec redimi poterit.*» (Levit. 27, v. 28.)

Ergo si amortizatio est intrinsece mala, Deus præcepit israelitis rem intrinsece malam. Hæc lex quidem judicialis erat, sed debetur minor reverentia rebus veræ religionis, quam judaicis?

—Licitum erat Episcopo res ecclesiæ suæ alienare?

R. N. Martini Bracharen sis Conciliorum summa, canonibus 14 et 15, id expresse vetabat, sed expressius Toletanum III his verbis: «Hæc Sancta Synodus nulli Episcoporum licentiam tribuit res Ecclesiæ alienare; quoniam et antiquioribus canonibus prohibetur. Si quis vero quod utilitatem non gravet Ecclesiæ pro suffragio mortuorum vel ecclesiis ad suam parochiam pertinentibus dederunt firmum maneat etc.» (Canon 3, ap. Gratian, 12 q. 2.)

—Poterat vero aliquid de Ecclesiæ bonis monasterio dare?

R. «Si Episcopus *unam* (Nb.) de parochianis ecclesiis suis monasterium dicare voluerit, ut in ea monachorum regulariter congregatio vivat, *hoc de consensu Concilii sui* habeat licentiam faciendi, qui etiam si de rebus Ecclesiae pro eorum substantia aliquid quod detrimentum Ecclesiae non exhibit eidem loco donaverit, sit stabile. Rei enim bonae statuendae Sanctum Concilium dat assensum.» (Tolitanus III, canon 4: apud Gratian. 21, q. 2.)

— Servi autem Ecclesiae manumitti libere poterant ab Episcopis?

R. N. «Et patet ex canonibus 68 et 69, Tolet. IV, ubi restrictiones apponuntur hac de causa; quas jam, utpote nihil ad usum habentes, omittere licet.»

— Licebat vero alienare titulo præscriptionis?

R. N. «Sæpe fit nt proprietati obsistat longinguitas temporis. Quapropter providentes decernimus, ut quisquis clericorum, vel aliarum quarumlibet personarum, stipendum de rebus Ecclesiae cujuscumque Episcopi percipit largitate, *sub precariæ nomine* debeat professionem scribere, ut nec per detentionem diurnam præjudicium afferat Ecclesiae etc.» (Tolet. VI, canon 5, qui etiam apud Gratianum 12 q. 2.^a)

Reperitur quoque hic canon sub nomine Wambæ Regis in *foro judicum*, tit. 1.^o, lib. 5.^o (1).

— Quid de his nostræ leges?

R. Plures hac de re continentur in tit. V, lib. I. Noviss. Recopilat. a sæculo XIII, latæ et contentæ præsertim in Foro Regio (*Fuero Real*); non tamen in omnibus æqualis pietas, quia etiam ab illis temporis cæpta est alienatio seu ut dicunt *desamortizatio*.

— Quotupli sensu hæc intelligi valet?

R. Duplici modo, alio activo, alio pasivo; nam primo ecclesiæ temporalia bona profanantur et in dominium privatum et hominum commercium veniunt, alio vero prohibetur donare Ecclesia prædia, vel huic in acquisitionibus restrictiones et gravamina apponuntur.

(1) In latino. lex 6.^o in hispanico (*romanceado*) lex 5.^o est, nam omittitur præcedens *de ecclesiistarum reparacione*.

— A quo tempore hæc passiva desamortizatio in Hispaniam inducta?

R. Aliquibus foris municipalibus vetabatur ecclesiis vel monasteriis acquirere prædia, vel quia jam videbantur satis dotata, vel aliis localibus causis. S. Ferdinandus in populationis carta pro Cordubensi civitate, anno 1269, vetuit donationes prædiorum fieri monasteriis, sed tantum cathedrali, quæ est lex 21, tit. V, libri I, Noviss. Recop.

— Quid de activa desamortizatione Recopil. leges?

R. Inter dictarum legum farraginem notandum est alias datas esse ad vitandam alienationem bonorum ecclesiasticorum ab Episcopis, alias vero a Regibus, alias denique a privatis et violentis hominibus.

— Quid de alienatione ab Episcopo facta?

R. Non liceat Episcopis, nec abbatibus, nec aliis prælatis, immobilia ecclesiistarum bona alienare (1), nec inconsulto Rege alienandi facultatem obtinere, ratione Regii Patronatus, quod in notulis appositis ad legem secundam dicti tituli jubetur: hæc autem leges sæculi tantum XVIII sunt.

— Quid pro Regibus?

R. Rex non tantum prædia et reditus, sed nec mobilia Ecclesiæ bona tollere potest: si autem capiat gravi necessitate cogente restituere tenetur. Hæc autem lex (quæ factum potius quam jus continet) lata fuit a Joanne II, anno 1409, ad petitionem procuratorum regni, in curiis ap. Burgos celebratis, qui contra spoliationem ecclesiistarum quællas graves tulerunt (2)

— Quid contra privatos violatores?

R. Ducibus, comitibus et aliis toparchis, seu feudalibus

(1) Otrosi no pueda Obispo, Abad, ni otro Prelado cualquiera vender ni enagenar cosa alguna de las que ganare ó acrecentare por razon de su Iglesia. (Ley 2, tit. 5.^o, lib. 1.^o)

(2) La plata y bienes de las iglesias el Rey no los puede ni debe tomar, pero si acaesciere tiempo de guerra ó de gran menester, que el Rey pueda tomar la plata, con tanto que despues la restituya enteramente sin alguna disminucion á las iglesias (ley 8.^a). Hæc lex caute explicanda: præterea de facto quod ablatum fuit non restitutum est umquam, ut ex Historia appareat.

(3) Leyes 3, 4, 5 y 6.

dominis, prohibetur Ecclesiae bona violare, redditus capere, vel violentas locationes facere. Mobilia autem, vel emere, vel impignorare vetatur cuilibet sive christiano, sive alterius cujuscumque religionis (3).

—Quas poenas fert S. Synodus disciplina contra bonorum Ecclesiae raptiores??

R. «Si quem clericorum, vel laicorum, quacumque is dignitate, etiam imperiali, aut regali præfulgeat, in tantum malorum omnium radix cupiditas occupaverit, ut aliquius ecclesiæ, seu cujusvis sæcularis vel regularis beneficii, montium pietatis, aliorumque piorum locorum jurisdictiones, bona, census, ac jura, etiam feudalia, et emphyteutica, fructus, emolumenta, seu quacumque obventiones, quæ in ministrorum et pauperum necessitates converti debent, per se, vel per alios vi vel timore incusso, seu etiam per suppositas personas clericorum, aut laicorum, seu quacumque arte, aut quocumque quæsito colore, in proprios usus convertere, illosque usurpare præsumpserit, seu impedire, ne ab iis, ad quos jure pertinent, percipiantur; is anathemati tamdiu subjaceat, quamdiu jurisdictiones, bona, res, jura, fructus, et redditus, quos occupaverit, vel qui ad eum quomodocumque, etiam ex donatione suppositæ personæ, pervenerint, ecclesiæ, ejusque administratori, sive beneficiato, integre restituerit, ac deinde a Romano Pontifice absolutionem obtinuerit.» (Sess. XXII, cap. 11.) Mt.

—«Quod si ejusdem Ecclesiae patronus fuerit?»

R. «Etiam jure patronatus, ultra prædictas poenas, eo ipso privatus existat.» (Ib.) Mt.

—«Clericus vero, qui nefandæ fraudis et usurpationis hujusmodi fabricator seu consentiens fuerit?»

R. «Eisdem poenis subjaceat; necnon quibuscumque beneficiis privatus sit, et ad quæcumque alia beneficia inhabilis efficiatur. et a suorum ordinum executione, etiam post integrum satisfactionem et absolutionem, sui ordinarii arbitrio suspendatur.» (Ib.) Mt.

—Attamen Tridentina lex data fuit tantum pro illius temporis violatoribus et præsertim protestantibus.

R. N. Hoc enim dicitur, sed non probatur. Nam 1.^o

S. Synodus non distinguit; et ubi lex non distinguit nec nos distinguere debemus, ut habet tritum in scholis axioma.

2.^o Si tunc habebat potestatem condemnandi Reges et Imperatores præsentes et præteritos, ergo eodem jure poterat condemnare futuros, et potiori jure catholicos quam protestantes, qui Ecclesiae aperti hortes erant.

—Quid hac de re Noviss. Concordia super spoliatione bonorum Ecclesiae Hispanæ?

R. Supposito in art. 41 acquirendi jure, sequitur dicens: «His præhabitis attenta utilitate quæ in causam religionis ex hac conventione dimanatura erit, Summus Pontifex, instantे Majestate Sua, ad publicam tranquillitatem tuendam (Nb.) decernit ac declarat, illos qui bona ecclesiastica in præteritis catholici regni vicibus juxta latas tunc civiles ordinationes emerunt (1) eorumque possessionem adepti sunt, atque alios ab emptoribus ipsis causam habentes, nullam ullo tempore molestiam habituros, neque a se, neque a Romanis Pontificibus successoribus suis immo vero eorumdem bonorum proprietatem; redditus et emolumenta tuta et pacifica fore penes ipsos atque ab iis causam habentes.» (Art. 42.)

—Quid vero in posteriori et appenditia conventione anni 1860?

R. Vide supra lect. de prædiis ecclesiasticis, et etiam legem ipsam in appendicibus require.

(1) Reditus autem bonorum ecclesiasticorum, anno 1835, prout in Comitiis publicis, anno præterito (1865) descripti sunt, ex computis semiofficialibus hi erant.

En 1835 el total de las rentas del clero secular era de 401 millones de reales; de estos se pagaban al Erario 148 millones, con los 257 restantes se sostienen: ocho arzobispados, 50 obispados, 648 dignidades, 1,778 canónigos, 916 racioneros, 200 medios racioneros, 20,000 curas párrocos, 4,997 tenientes curas, 17,411 beneficiados, 18,943 cristianos y dependientes, el culto de 62 iglesias catedrales, el de 112 colegiatas con sus abades y cabildos, el de 20,000 parroquias; se daban pensiones á seis universidades: se sustentaba á 101 hospicios y 2,116 hospitales, y se repartían algunas dotes á huérfanas desgraciadas. Téngase muy presente que en esta época no se señalaba nada en los presupuestos del Estado para enseñanza y beneficencia.»